Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Juana Elorza Beitia

Legutio, Araba
(1924-2011)

Aurkibidea

Biografia

San Roke auzoko baserri batean jaio zen. Aita zuen bertakoa eta ama, berriz, otxandiarra. Bederatzi anai-arrebatatik bat Laudion hil zen gerran; beste anaia bat Legution gerran ahaztutako bonba batekin jolasean zebilela, bonba lehertuta hil zen mutikotan. Juana zortzi urterekin eskolatu zen, eta gerra hasi zenean bukatu zitzaizkion eskolok. 15 urtera arte etxean egon zen, eta orduan "Mimbres Busca" ihi otzaragintzako lantegira joan zen lanera, Legution bertan. Lau urte bertan eginda, Oñatiko Txarriduna taberna-jatetxean egon zen neskame beste lau urtez. Handik Donostiara joan zen, eta gero Parisera. Parisen Bordeleko baten etxean beste lau urtez lan egin eta gero itzuli zen Legutiora. Goiaingo Bentara ezkondu zen bertako Rufino Gallastegirekin. Bi seme-alaba izan zituzten.

Zintak

LEG-011

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Elortza, Kepa
- **Data**: 2010-04-22
- **Iraupena**: 86 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Goiria Mendiolea, Nerea

Pasarteak

1. Bakarrik ikasi zuen irakurtzen

- **Erref**: LEG-011/002
- **Iraupena**: 0:02:07. **Hasi**: 00:01:30. **Bukatu**: 00:03:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolara gutxi joan zen. Arratsaldez joaten zen eta maisuak ez zien kasurik egiten. Kalean bizi zirenak goiz eta arratsaldez joaten ziren. Bakarrik ikasi zuen irakurtzen, eskolak erretzera botatzen zituzten liburuak hartu eta etxera eramaten zituen. Gainera asko gustatzen zitzaion irakurtzea. Bere ahizpak bera baino gehiago joan ziren eskolara. Haiei, ostera, ez zitzaien gustatzen eta Juana joateko desiratzen egoten zen. Juana umezain egon behar izaten zen etxean.

2. Gerran bala artean eta jateko barik

- **Erref**: LEG-011/005
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:08:12. **Bukatu**: 00:10:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerran Duranara joan ziren. Legutio ingurua hartuta zegoen eta astebete pasatu zuten tiro artean jateko barik, behiaren esnearekin bakarrik. Etxean egoten ziren soldadu batzuek ematen zieten ogia. Beste auzo bateko etxe batera ere joan ziren eta han egoten ziren kortan ohol batzuk jarrita baletatik babesteko errezatu eta errezatu.

3. Gerran Legutiotik ihesi

- **Erref**: LEG-011/006
- **Iraupena**: 0:03:12. **Hasi**: 00:10:54. **Bukatu**: 00:14:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Gerra garaian, beraien etxekoak beste auzo bateko baserri batean egon ziren. Bere aita eta beste baserrikoena alkatearengana joan ziren laguntza eske eta hark esan zien Legutiotik joatea zela onena, herria hartuta baitzegoen. Gasteizera joateko asmoa zuten. Goizeko seietan irteten zihoazela bidearen alde batean milizianoak zeuden eta bestean erreketeak. Lukura heldu eta hegazkinak ikusi zituzten; umeak estolda batean sartu ziren. Gurdiari jarraituz Erretanara heldu ziren gauez. Bi familiak bi etxe desberdinetan hartu zituzten; patatak jan zituzten eta kortan, idien atzean, egin zuten lo.

4. Alkatearen laguntzaz etxea lortu zuten gerran

- **Erref**: LEG-011/007
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 00:14:06. **Bukatu**: 00:16:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Gerran Legutiotik ihesi joan ziren eta Erretanara heldu ziren. Handik ihesi joandako bi familietako aitak Gasteizera joan ziren, han baitzegoen Legutioko alkatea. Etxe bat eskatzera joan ziren eta gobernatzailearengana eraman zituen. Gero beste familia bat batu zitzaien eta 19 bat pertsona bizi ziren etxe hartan.

5. Ebakuazioa garaian, Duranako eskolara

- **Erref**: LEG-011/008
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:16:00. **Bukatu**: 00:17:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Gerra garaian, herria utzi eta ebakuatuta joan ziren. Orduan, Duranako eskolara joaten ziren. Egunero abestu behar izaten zuten 'Cara al sol' eskua altxatuta. Eskola hartan Legutiokoan baino gehiago ikasi zuen; gero ez zen gehiago eskolara bueltatu.

6. Ebakuazioan ganadua saldu behar

- **Erref**: LEG-011/009
- **Iraupena**: 0:01:06. **Hasi**: 00:17:30. **Bukatu**: 00:18:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Gerran ganadu eta guzti joan ziren ebakuatuta. Behiak-eta saldu eta ezer barik gelditu ziren, baina bizitzeko behar zuten dirua. Aita gerra garaian egin zuten aireportura joaten zen lanera

7. Neba bonba batek lehertuta hil zen

- **Erref**: LEG-011/010
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:18:36. **Bukatu**: 00:19:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Gerratik bueltatu zirenean, oraindik gerra garaia zen, etxea jausita topatu zuten eta ez zuten ganadurik ez ezer. Bere neba Sabino, belar artean zegoen bonba bateko kordelari tira egin eta hil egin zen, zatitu egin zuen.

8. Etxeko asko gerrak Bilbon harrapatu

- **Erref**: LEG-011/011
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:19:38. **Bukatu**: 00:21:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Neba bat, amama eta ahizpa bi Bilbon zeuden gerra garaian: neba ikasten eta ahizpak amamagaz neskame lanetan joandakoak. Amamaren etxeko nagusia oso aberatsa ei zen eta asko lagundu zien. Gerrak han harrapatu zituen.

9. Neba gerran hil zen

- **Erref**: LEG-011/012
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:21:00. **Bukatu**: 00:23:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:
Neba boluntario joan zen gerrara, miliziano joan zen. Laudion hil eta lurperatu zuten.

10. Dantzaria zelako beldur

- **Erref**: LEG-011/015
- **Iraupena**: 0:00:37. **Hasi**: 00:25:49. **Bukatu**: 00:26:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Gerra aurretik dantzaria, hilandera, zen. Bere ama beldurrez egoten zen baten batek abarkak eta arropak aurkituz gero izan zitzaketen arazoak zirela-eta.

11. Legutio abertzale eta euskalduna

- **Erref**: LEG-011/016
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:26:26. **Bukatu**: 00:27:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Legution abertzale asko zeuden eta gerrara asko joan ziren boluntario. Asko

beste anaiak libra zitezen joan ziren. Berak dena egiten zuen euskaraz eta bere amak gerora ikasi zuen gaztelania. Jende askok mehatxatu egiten zituen.

12. Duranan "Los Rojos" deitzen zien

- **Erref**: LEG-011/017
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:27:30. **Bukatu**: 00:28:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:
Gerra garaian Duranan egon ziren ebakuatuta eta hango askok ezinikusia zieten. "Los Rojos" deitzen zien. Andra batek asko lagundu zien; gerora jakin zuten semea kartzelan zuela eta abertzaleak zirela.

13. Gerran elizan babestu; abade okerra

- **Erref**: LEG-011/018
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:28:39. **Bukatu**: 00:30:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerrako hegazkinak zetozenean elizan babesten ziren; elizak ez zituzten erasotzen. Don Serafin abadea oso okerra zela dio: beraiek ezkutatuta zeudela abertzaleen kontra ziharduela entzuten zuten.

14. Gerra aurretik dantzari izandakoa

- **Erref**: LEG-011/019
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:30:18. **Bukatu**: 00:31:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Gerra aurretik dantzaria izan zen. Gasteiztar batek erakatsi zien Legutiora dantzak irakastera. Aberri Egun batez Gasteizko zezen-plazan dantzan egindakoa da Juana.

15. Dantzari-arropak lasto artean ezkutatu

- **Erref**: LEG-011/021
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:32:12. **Bukatu**: 00:33:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Dantzari arropak lasto artean ezkutatu zituen amak. Gerraostean dantza egiteari utzi zioten. Beldurra zen nagusi sasoi hartan.

16. Artaldea kendu zieten gerran

- **Erref**: LEG-011/023
- **Iraupena**: 0:01:38. **Hasi**: 00:33:29. **Bukatu**: 00:35:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:
Gerra denboran beraien aita mendira joan zen ardiak eramatera, bertan utzi eta hurrengo egunean bila joateko. Baina milizianoek mendia hartu eta ardiak ere hartu zituzten. Beheko partea erreketeak hartu zuten. Aita erreka baten gorde zen, gaua ere han pasatu zuen. Sekula gehiago ez zituzten ardiak ikusi.

17. Gerraostean erreketeek ardiak kendu

- **Erref**: LEG-011/025
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:35:58. **Bukatu**: 00:38:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Ardiak udaberrian landetan egoten ziren. Ez zuten ganadu asko eta gerra aurretik ez zuten behien esnea saltzen. Gerraostean, ardi barik geratu ostean, hasi ziren esnea saltzen. Aitak gero ardi pare bat ekarri zituen, etxe ondoan zuten landa batean izanda hazi eta jateko. Baina horiek ere erreketeak hartu eta ezer barik utzi zituzten.

18. Etxea berreraikitzen

- **Erref**: LEG-011/026
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:38:07. **Bukatu**: 00:39:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Gerra garaian Duranan egon ostean etxera bueltatu eta dena hondatuta topatu zuten. Teilatua aitak eta neba batek konpondu zuten soldaduek mendiko txaboletan utzitako materialarekin. Aita arotza zen. Urte asko pasatu zuten teilatu erdia txapazkoa zela. Apurka-apurka konpondu zuten. Inork ez zien lagundu.

19. Gari gutxi eta lan asko

- **Erref**: LEG-011/027
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:39:57. **Bukatu**: 00:41:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Etxean ereiten zuten erdia kendu egiten zien, herrira entregatu behar izaten zen. Gari askorik ez zuten ereiten. Gari lana nekagarria da eta gutxi ematen du. Ganadurik ere ez zuten lan egin ahal izateko

20. Murgako errotara gauez

- **Erref**: LEG-011/028
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:41:18. **Bukatu**: 00:42:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Errotara estraperloan joaten ziren. Amak egiten zuen ogia etxean. Gauez joan behar izaten zuten Murgako San Pedrora. Guardiak adi egoten ziren eta harrapatzen zuten kentzen zuten.

21. Indabak eta patatak baino ez

- **Erref**: LEG-011/030
- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 00:42:57. **Bukatu**: 00:44:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Goizean esnea taloarekin jaten zuten. Bazkaritan babak eta patatak. Txerria hazi eta hilez gero, txerrikia jaten zuten. Afaltzeko patatak baino ez zituzten afaltzen, patatak piper gorriekin. Ez zuten fruta-arbolarik.

22. Gerraosteko zailtasunak

- **Erref**: LEG-011/031
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:44:39. **Bukatu**: 00:46:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Apurka-apurka hasi ziren aurrera egiten: ez zuten lurra lantzeko ganadurik, belar artean bonbak zeuden eta beldurra zen nagusi. Inork ez zien ezertarako laguntzen eta ezin ziren kexatu kartzelara joateko beldurrez.

23. Dantzari arropa politak

- **Erref**: LEG-011/033
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:46:42. **Bukatu**: 00:48:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Dantza-taldeko jantziak gaur oraingoak baino politagoak ziren. Zelakoak ziren azaltzen du. Jantzi bakarra zuten. Gasteiztik ekarritakoak ziren. Gasteizko gizon bat etortzen zen dantzak erakustera.

24. Dantza-taldekoak inguruko herrietara

- **Erref**: LEG-011/035
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:48:37. **Bukatu**: 00:50:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Dantza-taldekoak inguruko herrietako jaietan egiten zuten dantza. Gasteizera joatea gauza handia zen. Autobusez edo auto txikietan joaten ziren. Kanpotik etortzen ziren autoak ziren. Otxandioko esnedunak zuen bat.

25. Ihia landatu otzarak egiteko

- **Erref**: LEG-011/037
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:51:05. **Bukatu**: 00:53:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:
Gerraostean, 15 urtegaz, otzarak egiten ziren lantegia batean hasi zen lanean. Ihia (junko) landatu eta hazitakoan igitaiarekin ebaki egin behar izaten zuen. 19 urtera arte egon zen bertan. Gero neskame joan zen.

26. Neskame Oñatin eta Donostian

- **Erref**: LEG-011/038
- **Iraupena**: 0:03:59. **Hasi**: 00:53:15. **Bukatu**: 00:57:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

Laburpena:
Hamabost urtetatik 16 urtera arte lantegi baten lanean aritu eta gero neskame bezala lan egiteko eskaintzak jaso zituen. Eibarko Txaltxa tabernara joatea eskaini arren aitak ez zion utzi. Gero Oñatiko Txarriduna jatetxera joan zen eta lau urtez egon zen bertan. Handik Donostiara joan zen Frantziara joan aurretik. Donostian Jose Antonio Agirreren idazkariaren etxean egon zen eta familia horrek zituen arazoak aipatzen ditu.

27. Parisera neskame

- **Erref**: LEG-011/040
- **Iraupena**: 0:03:27. **Hasi**: 00:57:51. **Bukatu**: 01:01:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Neskametza diasporan

Laburpena:
Donostian neskame zegoela Parisera joateko eskaintza jaso eta zalantza barik joatea erabaki zuen. 1000 pezetako soldata zuen hilabetean, hori asko zen. Lau urte egin zituen bertan, oso gustura gainera. 2000 pezetako soldata izatera heldu zen. Euskal Herrian askoz gutxiago irabazten zuen.

28. Senargaia urten behin ikusten zuen

- **Erref**: LEG-011/043
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 01:02:38. **Bukatu**: 01:03:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskal Herriarekin harremana
- Diaspora » Lana diasporan » Neskametza diasporan

Laburpena:
Parisen neskame egon eta segidan etxera bueltatu eta ezkondu egin zen. Mutil-laguna urtean behin ikusten zuen.

29. Paristik etxera bidaltzeko dirua ostu

- **Erref**: LEG-011/047
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 01:06:00. **Bukatu**: 01:09:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskal Herriarekin harremana
- Diaspora » Lana diasporan » Neskametza diasporan

Laburpena:
Parisen neskame zegoela irabazten zuen dirua etxera bidaltzen zuen. Behin bere gelatik 14.000 pezeta desagertu zitzaizkion (hilabete askotako

jornala). Diruak harrapatu arren, erlojua, eraztunak eta argazki-makina ez zizkioten kendu. Berak atezainak hartu izanaren susmoa zuen. Hendaian zuten lagun baten bitartez heltzen zitzaion amari dirua.</p>

30. Etxean bonbilla bakarra

- **Erref**: LEG-011/055
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 01:19:44. **Bukatu**: 01:20:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Etxean beti ezagutu zuen argindarra. Etxe guztian bonbilla bakarra zuten. Sukaldea korta gainean zuten eta zulo batetik botatzen zuten behera bonbilla.

31. Ura eta arropak garbitzea

- **Erref**: LEG-011/056
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 01:20:45. **Bukatu**: 01:23:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Herrira eramateko ura beraien etxetik pasatu behar zen eta orduan jarri zuten ura ere etxean. Arropak garbitzeko errekara joaten ziren. Lixiba zelan egiten zuten: arropak tina handi batean sutarako hautsarekin jarri irakiteko. Gerraostean jarri zuten ura.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-16

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com